

kretnijem nivou. Analiza na izgled kontradiktornih i sinkretističkih predstava i otkrivanje njihovih polivalentnih značenja jedan je od uslova adekvatnog razumevanja ritualnih postupaka.

U okviru postavljene teme izložene pretpostavke predstavljaju ujedno i najneposrednije teorijsko polazište u istraživanju uloge i značaja magije u našim tradicionalnim obredima vezanim za prelomne trenutke rođenja, sklapanja braka i smrti. Izloženi teorijski okvir je posebno relevantan za razumevanje kako određenih karakteristika ritualnih subjekata u periodu njihovog obrednog prelaza, tako i šireg ritualnog kompleksa u kontekstu njegovih naznačenih protoutopijskih i protoideoloških determinanti. U tom smislu ove teorijske pretpostavke i omogućuju šire istraživanje magijskih elemenata zavisno od njihove izražajnosti u pojedinim obrednim fazama, ali i integralnije sagledavanje magijske komponente u određenoj celini od njenog manifestnog, izražajnog plana do njenog nesvesnog i latentnog značenja.

NAPOMENE:

1. B. Malinovski, *Magija, nauka i religija*, Beograd, 1972, 328.
2. B. Drobniaković, *Etnologija naroda Jugoslavije*, Beograd, 1960, 125.
3. B. Myerhoff, »Rites of Passage: process and Paradox. u: Celebration«. *Studies in festivity and Ritual*, ed. V. Turner, Washington, 1982, 109.
4. E. Lič, *Kultura i komunikacija*, Beograd, 1983, 18—20.
5. J.S. La Fontain, *The Interpretation of Ritual*, London, 1972, XVII; S. Moor i B. Myerhoff, *Secular Ritual. Secular Ritual: Forms and Minings*, van Gorcum, Assen/Amsterdam, 1977, 16.
6. C. Geertz, »Religion as Cultural Sistem«. *Antropological approaches to the Study of Religion*, X London, 1968, 7.
7. E. Lič, *Ibid*; S. Moor and B. Myerhoff, *Ibid*: V. Turner, *The Ritual Process*, London, 1969.
8. E. Lič, *Ibid*; V. Turner, *Ibid*; M. Douglas, *Purity and Danger*, London, 1966.
9. Posebno u tzv. liminalnoj (marginalnoj) obrednoj fazi; Upor. K. G. Jung, *Čovjek i njegovi simboli*, Zagreb, 1970, 128, M. Moos, *Novo tumačenje snova*, Zagreb, 1985, 39—40.
10. S. Frojd, *Tumačenje snova*, I, Novi Sad, 1970, 168.
11. R. Merton, *O teorijskoj sociologiji*, Zagreb, 1979, 116 i 129.
12. S. Moor i B. Myerhoff, *Ibid*, 16; E. Lič, *Ibid*, 16.
13. R. Rakić, »Ogled o obredu«, *Gradina*, 6—7, 1981, 86.
14. D. Bandić, »Definicija obreda«, *Sociološki leksikon*, Beograd, 1982, 416.
15. S. Moor and B. Myerhoff, *Ibid*, 7—8.
16. R. Rapaport, »Ritual Sanctity and Cybernetics II«, *American Antropologist*, 73 (1), 1971, 69.
17. S. Moor and B. Myerhoff, *Ibid*, 12.
18. A. van Gennep, *Les rites des passages*, Paris, 1909.
19. *Ibid*, 13.
20. V. Turner, *Ibid*; »Social Dramas and Ritual Metaphors«, *Drama, Fild and Metaphors*, Ithaca and London, 1974, 23—57; isti, »Variation on a Theme of Liminality«, *Secular Ritual*, 36—50.
21. E. Lič, *Ibid*, 117—120.
22. B. Myerhoff, *Ibid*, 109—132.
23. T. Turner, »Transformation, Hierarchy and Transcendence: A Reformulation of Vanb Gennep's Model of the Structure of Rites de Passage«, *Secular Ritual*, 53—69.
24. A. van Gennep, *Ibid*, 14.
25. E. Lič, *Ibid*, 119.
26. A. van Gennep, *Ibid*, 14.
27. B. Myerhoff, *Ibid*, 116.
28. E. Lič, *Klod Levi-Stros*, Beograd, 1972, 25; isti, *Kultura i komunikacija*, 52.
29. E. Lič, *Kultura i komunikacija*, 53—54.
30. T. Turner, *Ibid*, 53—54.
31. Videti navedene radove Viktora Tarnera.
32. T. Turner, *Ibid*.
33. A. van Gennep, *Ibid*, 16.
34. *Ibid*.
35. *Ibid*.
36. V. Turner, *The Ritual Process*, 82—83; isti: *Social Drama and Ritual Metaphores*, 44—51.
37. V. Turner, *The Ritual Process*, 82; Isti, *Social Drama and Ritual Metaphores*, 45.
38. *Ibid*.
39. Dž. Frejzer, *Zlatna grana*, Beograd, 1937, 337—357.
40. M. Elijade, *Sveto i profano*, Vrnjačka Banja, 1980, 7—10.
41. B. Myerhoff, *Ibid*, 111.
42. E. Lič, *Kultura i komunikacija*, 53—55.
43. E. Lič, »Dva oglada o simboličkom predstavljanju vremena«, *Gradina*, 5—6, 1983, 63.
44. S. Moor i B. Myerhoff, *Ibid*, 3.
45. *Ibid*.
46. V. Turner, *Ritual Process*, 112.
47. M. Elijade, *Ibid*, 11—50.
48. E. Lič, »Dva oglada o simboličkom predstavljanju vremena«, *nov. delo*, 53—61.
49. *Ibid*, 54.
50. *Ibid*.
51. *Ibid*.
52. K. Marks i F. Engels, »Nemačka ideologija«, *Rani radovi*; Zagreb — Beograd, 1973, 370—371; U ovom kontekstu je i religija po definiciji vrsta ideološke nadgradnje.
53. E. From, *S onu stranu okova iluzije*, Zagreb, 1980, 119.
54. E. Bloh, *Tübingenski uvod u filozofiju*, Beograd, 1966, 115.
55. *Ibid*, 112, 116—118.
56. V. Turner, *The Ritual Process*, 156—157.
57. *Ibid*, 185.
58. K. Levi-Stros, *Divlja misao*, Beograd, 1966, 258.
59. *Ibid*.
60. S. Moor i B. Myerhoff, *Ibid*, 16; E. Lič, *Kultura i komunikacija*, 16.
61. T. Turner, *Ibid*.
62. *Ibid*, 56—57.
63. *Ibid*, 58.
64. *Ibid*.
65. Ova sila poznata je i pod nazivom »mana«. Videti: M. Mos, *Sociologija i antropologija*, I, Beograd, 1982, 209.

predstave o ratu

pavel getejanc

V

Ovo je predstava, kao i svaka druga, što se odigrava na ivici frižidera i štednjaka na plin u kome su oruda nepokretna a mete rastu kao fikusi u predsoblju.

To je rat koji se smrzava od prevlelike hladnoće, u kojem protivnici igraju u snu na iscepanim listovima istorije.

I svi čekaju pred ekranima mir da bi neometeno pročitali rezultate budućih bitaka.

VII

Uveče svi muževi na svetu skaču na svoje žene i znojavi dahću, urliču, guše se praveći tako nesnosnu buku za kraljeve koji doživljaju nervne slomove.

I tada je sve moguće. I tada sve pobeđe izvor su novog rata što se odvija u spavaćim sobama između parketa i metalnih kreveta.

Tada se ljubavnici, umesto očima gledaju praznim čaurama a na svaki šum poljubaca urezuje im se zrno u čelo.

Koliko rata toliko gvozdene ljubavi.

XXI

Šminkaju te bojama mesa. Stavljaju ti senf na kolutove bradavica i puštaju pse uz zvuke drveni zvona.

ništa nije izgubljeno

darko nikolić

OTVORENI PUT

Nedoumica sna, tek sada istinita, do grla pobedena. Na izdisaju noći, u shvatanju ništavnosti, tiho ustalasani govor: Kada beše poslednje jutro, oličeno mislima tvojim, probudeni u trajanju, krenusmo zajedno ka žudnji. Krunisanjem zamračismo prevaru. Uzdrhtasmo daleko od cilja. ispod nas osta sve u nekadanjem zaklinjanju.

IZNENADA KRUG

Upotrebljavaju odabrane reči. Otrgnute od utrobe pomilovanja. Krv se obnavlja obećanjima.

Nije potreban počasni krug.

Mase treba tretirati kao mase Treba samo skidati maske, pistoljem čupati obrve, ulepšati lice.

Nedeljom posle porcije tišine u otmenijem restoranu treba ići uz reku i vršiti agitaciju na rakove dajući tako sopstveni doprinos umetnosti.

XXII

Ova beskrajna zmija što ispušta jezik da bi namamila nove igrače.

Ova igra što odvaja kiseonik iz vazduha, a cena joj je metak u glavi.

To je bespoštedna igra što saseče dah na dva dela i uokviruje nam usta gvozdanim okvirom. Zato udarite tog psa na uglu i puštajte zmiju što vam svako veče raste do grla i nazad.

XIV

Govoriš da masna hrana daje lepljivu krv, da cigareta gori u pepeljari zajedno sa tvojom tugom izmrvljenoj kao hleb.

Primićeš hranu leproznim ustima i od prevelike gladi zapali ti se kosa na glavi dok ti koža gori kao hartija a plazma se lepi oko noktiju kao ilovača.

Kakav emocionalni spas.

Odavno su zatvoreni svi odjeci.

Dolaze dani kada se strah javlja preko stiska ruke. Osveta je prikrivena. Godinama je samo misao. Izopačeno sakrivanje. Kakanje nije zakasnelo. Ni predviđeno.

DRUGA BOJA KOSE

Kada se korak prelije u jeku besmisleno je okrenuti se. Dovoljan je pogled u zemlju. Ona miriše na san. Trava ostaje nevinna. Ogdalato iscertava novi lik. Talas ponovo ruši lavirint. Dozivaju se heroji, jer ništa nije izgubljeno. Dok korak ne postane jeka.